

**Dichtgedachten, bij de beschouwing van het voortreffelijk en
koninklijk kunst-tafereel, verbeeldende zyne koninklyke
hoogheid Willem Frederik Georg Lodewijk, den zevenden, uit
den huize van Oranje-Nassau, in den geduchten veldslag van
Les Quatre-Bras**

<https://hdl.handle.net/1874/191922>

12

C. J. C.

DICHTGEDACHTEN,

BIJ DE

BESCHOUWING

VAN HET

voortreffelijk en Koninklijk

KUNST-TAFEREEL,

VERBEELENDE

ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID

WILLEM FREDERIK
GEORGE LODEWIJK,

DEN ZEVENDEN, UIT DEN HUIZE VAN
ORANJE-NASSAU,

in den gedachten

V E L D S L A G

V A N

LES QUATRE-BRAS.

*Gedrukt voor rekening van den Auteur,
en te bekomen bij*

J. H. DUISDEIKER, Boekverkooper, op de
Haarlemmerdijk; het vijfde Huis van de Korte
Prinsengracht, N°. 276. te AMSTERDAM,

à 4 Stuivers voor den Armen.

~~~~~  
Door 't waar gevoel voor 't schoonst Taf'reel,  
Gepaard met 't levendigst verzoeken,  
Om 't stoutst en loflijkst Kunstpenfeel,  
Ten toon gespreid, ook nu te boeken;  
Wil ik (schoon soms niet naar den smaak  
Van hen, die 's Lands heil niet bedoelen,  
Maar door een ander zielsgevoelen,  
Niets hechten aan der waarheids zaak,  
Noch aan 's Lands wel of kwalijk varcn.)  
Nu echter 't meesterstuk verklaren,  
Op eenen ouderwetschen trant,  
Van zelfgevoel en ondervinding;  
Zoo maakt mijn pen de vlechting, binding,  
Van den historieelen band,  
Om 't Heiligdom der schoonste gaven,  
Van 't Goddelijk bestuur te slaven,  
Dat acht geeft op het snoodst gevelei;  
Wie zich daar aan ooit kon verbinden,  
Verlaat dien weg der valscheids winden:  
Dien Zangtoon zingt nu HENDRIK HEIJ.

~~~~~  
Amsterdam, Leiden Ontzets Verjaring, 3 October 1818.
~~~~~


Waar vindt m' in 't wereldrond een edeler taf'reel,
Dan men hier wonderbaar, zieltreffend, mag ontmoeten?
JAN WILLEM PIENEMAN doet, door zijn stout penfeel;
Dus, levensgroot, op 't doek van vijfmaal vijftig voeten,
Uit 't West van Brusfel's straat, naar Charleroi geleid,
Langs 't Bosch van Bosfu, nabij Gemiencourt's Hofstede,
Op driemaal honderd roël, gemeten door beleid,
Van Quatre-Bra's gèhucht, dien Oorlogs grond betreden,
Betreên in 't middag-uur voor 't vier uurs klokkeslag,
Den zestienden van een' der vijftien zomermaanden,
Die men in de achttiende eeuw, op het verschriklijkst zag,
Maar welke maand en dag ook Neêrlands redding baanden,
Wijl GOD, de ALMAGTIGE, ver boven 't ruim verschiet,
Den moed en krachten schonk, aan 't VORSTELIJK gebied.

Geen wonder, dat die moed met hemelklarheid blinkt,
Door 's kunst'naars fiks-penfeel nadrukk'lijk hier te aanschouwen,
Daar de Oranje held 't geweld aan 't heilzwaard klinkt,
En Elba's vlugt'lingsrot hunne euv'len doet ontvouwen.

Zie, dezen Wonderzoon, uit den Oranje-stam:
Des Konings eersteling, ter juister tijd geboren, (a).

Vóór Dumouriez (b) van 't erf den zek'ren aftogt nam,
Schoon toen al reeds den val van *Neerland* was beschoren.

Wie dacht toen dat ook nu, na zóó veel jaars verloop,
Dat we aan Napoleon geweldig cijnsbaar waren,

Doch eind'lijk ook verlost: dat nu 's volks liefde en hoop
Der Batavieren kroost zou bij zijn vanen scharen,

Om den meenedeling, knarstandende, vol wraak,
Te doen gevoelen de hem opgelegde taak.

Deez' taak, voorzeker reeds bij 's Vorstens bakermat,
Door ééne Cherub's-schacht, op 't heiligste beschreven,

Dat hij, de ontroover zelfs van 's lands en 's vaders schat,
Het zekerst blijkbewijs van 's hemels zorg zou geven;

Dat GOD, der Vad'ren GOD, zou toonen door dat kind,
Zoo ras de gruwelmaat eens zou zijn vol gemeten,

Door den tiran; — ja wat hij stout nog onderwindt,
Van voor 's helds stalen vuist, zal worden weg gesmeten.

Zoo steeg die Vorst te paard, bij 't bliksemende licht,
Bij 't raat'len der metalen, en ijs'ren donderslagen

Des vijands, reeds op moord en rooven afgerigt,
Wiens oogen, vol geweld, schier alles deén versagen.

Dus rukt zijn paardevolk, met helwrok overlaán,
Op 't vijfde bataljon der Land-Militie aan.

Dus

Dus ziet men hier den Prins, aan Bato's legerspits,
Slechts met een handvol volks NEY's *duizenden* bevechten!
De waarheid, trouw en moed zijn d'edlen held ten gids,
Hij kent Napoleons list, den vloek-eed zijner knechten:
Links is de worstelstrijd met 's landmagtsbataljon;
Hier is 't bepaalde punt waarin Euroop' moest vallen;
Zie door een doodstuiptrek, bij 't heldre licht der zon,
Uit 't ridderlijk schakot, nu Elba's lof-geschallen: (c)
Hoe 't fansculotten rot, in Neerland ver gemest,
Door Brusfel's voorportaal nieuwlings weer zou herleven.
Maar neen, nooit ziet hij weer zijn' dwang zijn trotsch gevest;
Hier is het hachlijkst punt, waar voor 't geweld moet beven.
't Bevel naar Bosfus bosch, door 's Vorstens Adjudant,
Versterkt, d'Oranje Vorst, door der Nasfauers hand.

Zie daar 't eélaardig kroost der oude Duitschren stoet,
Aan WILLEM's linie thans onschroefbaar vast verbonden:
De fiere Prins wenkt hier, met zijn' béplulmden hoed
Beveelt en snelt vooruit, van 't moordlood ongeschonden,
Geeft 't paard de sporen, rent naar 't heetste en hachlijkst punt,
Waar kerkhof's bloemen, en ook lauw'ren zijn te plukken.
Verbeeldingskracht! 't wordt aan uw linkerhand gegund,
Die schuinsche linie, buiten 't stuk, te zien voortrukken:
Die linie waar de Graaf VAN STIRUM en VAN HEERDT,
Van zijn vooruit geraakt, zich vonden afgesneden;
Ja had één Nasfauer van Limburgs witte peerd,
Niet mann'lijk omgehaald, dan lag hij wis beneden;
Maar neen, hij werd gekwetst door één' verwoed' lansier:
De voorgrond toont de wraak van Elba's monsterdier.

De voorgrond en 't verschiet verspreiden strijd om strijd;
De zwaveldamp van 't kruid stijgt naar den heldren hemel;
Het vloekrot grijnst, knarstand van woede en bitt're spijt;
Men ziet, door 't vierkant heen, dat fiddierend gewemel.
Straks wordt het doel gemist, *van 't nachtverblijf in 't land,*
Dat *Korsikaans bestel*, om *Brusfels levensmiddelen*.
Zoo floeg hij reeds zijn *klaauw* hier in 's *Rijks ingewand*.
Des *Hoogsten's* raad en wil zijn voor dit *land* de midd'len.
Voor GOD, voor Koning, 't land wordt hier de strijd gevoerd;
Straks zal des KONINGS ZOON 's *Rijksdeur op 't nachtslot sluiten*.
De Dwing'land heeft te lang de wereld reeds beroerd;
't Is hier, nadrukkelijk : *Napoleon er buiten*.
De *Hertog WELLINGTON* rent op den *kruisweg aan*,
En *straks heeft onze PRINS aan GOËLS wil voldaan*.

Zie op den *kruisweg* tusschen 't *slagveld*, wel te regt,
Den *derden* en *tweeden* grond, ook hier, *ter regter zijde*,
De hulp aanrukken en den reddingsgrond gelegd,
Door 's Prinsen kalm, heldhaftig, en voorbeeld'loos strijden.
M'erkent hier 't ware punt van 's Rijks en Volks behoud.
Daar zal nu *Brunswijks kroost*, *Schotten*, *Hanoveranen*,
BOREEL's Huzaren, hier door *Neerlands Vorst*, zoo stout,
Weldra een' ruimer weg, tot meer behoud'nis banen,
Terwijl de groote held, des Konings Wonderzoon,
Reeds schittrend kennen doet, dat geen historie blaëren
't Beleid bij *dag* en *morgen* ooit spreiden ten toon,
Als hier de dierbre Held de wereld doet ervaren,
Die met *geringe magt*, van *Ruiterij ontbloot*,
Een' *toegang*, zoo als *deez'*, voor *hel* en *afgrond* sloot.

Een hel en afgrond, ja, die stonden voor de deur;
Hier kon hij een' Maarschalk, de list van NEIJ verschalken;
En 't Koningsmoord'ren rot nu stellen gantsch te leur.
Dat alles moet gezegd, om niemand te bezwalken:

Maar om, door waarheidstaal, het wonder te doen zien,
Hoe GOD, en *Vorst*, en *Volk*, genad'rijk wou versterken.

Wie kon o Held! als gij ooit zulk een' hoofdslag biên?
Gij gaat inmiddels voort, een groot heil te bewerken.

Gij strijdt ten bloede toe; staak ook niet eer uw' kamp,
Voor 't hagch'lijkst oogenblik is aan een zijd' geschoven,
Zoo dat m' alom, bij bajonet en sulferdamp,

Als met een' donderstem, galmt 't schoon *Oranje boven!*

Daar gij 't veld niet verlaat, dan door een zware wond

Die meê de *grondslag* werd van 't *heilig schoon verbond*.

Wie dankt, naast GOD, u niet, doorluchte Krooneling!

Wie geeft d'Almagtigen geen' lof met blijde psalmen,

Eerbiedigt niet het stof van elken sterveling,

Die hier den geest uitblies; — wie vlecht geen gloriepalmen,

Om 't hoofd van ied'ren held, die met u overwon? (*d*)

Dat voorwerp kon gewis het zonlicht niet verdragen.

Neen, aller braven hart erkent in u de bron

Van voorspoed. Heil den Vorst van 't Godd'lijk welbehagen!

De dank'toon rijst ten top, bij 't heerlijkst schilderij,

Gevormd voor de eeuwen, door 't penfeel vol wonderkrachten.

Zoo ziet het nakroost, hoe ge ons redde uit slavernij,

Daar mijne ziel steeds bidt, dat 't Koninklijk geslachte,

Met u! o ed'le Verst! op 't zegenrijkste leeft,

En elke vijand steeds voor uwen heilroem beeft.

A A N T E E K E N I N G E N.

(a) Zijne Koninklijke Hoogheid werd geboren in 's Gravenhage, den 6 December 1792.

(b) DUMOURIEZ, als Bevelhebber der Franschen, trok van de *Willemsstad*, en verliet het land, den 3 Maart 1793.

De Fransche Sansculottes trokken de *Nederlanden* binnen, op den 18 Januarij 1795, en verlieten, na achttien jaren in deze landen ver gemest te zijn, voor de schimmen van hun eigen onrustig geweten, als door eenen Almagts-adem weggeblazen, op den, zoo lang vermaden, Oranjesalm, Gode zij lof! dit Vaderland, op den 18 November 1813; zoo dat *Napoleon Buonaparte*, ten gevolge daarvan, naar *Elba* moest verhuizen, doch zich op nieuws verstoutte, om *Frankrijk*, als 't ware, weder te overweldigen; vandaar dat op den 16 Junij 1815, onder de Souvereine Regering van *Neerlands* dierbaren Koning, de begiufelen van dezen geduchten slag voorvielen, en door het kloek beleid, en den dapperen moed van *Neerlands* jongen Vorst, aan zijn formidabel leger de intogt en doordringing werd belet, en te eenen male voorgekomen, hergeen de redding voor gansch *Europa* in de gevolgen te weeg bragt. Lof zij GOD, de geduchte Vorsten en Helden, die daar toe alles, alles hebben bijgedragen, om hem verder naar *St. Helena* te verbannen.

(c) Het gevecht is hevig; een onzer Landgenooten, door de poging van eenen Franschan in woede geraakt, werpt hem op den grond, en doorsteekt hem met de bajonet; een ander heeft met handgeweer gevochten, tegen eenen Franschen Ridder, doch heeft zijne overwinning, boven op dezelve liggende, met den dood betaald; de uit deszelfs schokt gevallen papieren leveren de voornemens des Dwingelands op; een Fransch Kurasfier, verwond van zijn paard gevallen, wordt door een' fier' jongeling met de bajonet gedreigd, welk gevaar hij minder opmerkt, dan wel door 's Prinzen paard te worden vertreden. Een Nasfauer toont, door de komst met het vaandel, het aanrukken van deszelfs regiment uit het bosch aan, en men ziet een' Sappeur op den voorgrond, met zichtbaar godsdienstig medelijden, den zwaar gekwetsten en stervenden Kapitein STEVENAAR van den grond opnemen; daarbij ligt deszelfs reddeloos gelchoten kanon, waarmede hij zoo veel dienst gedaan heeft; ook ziet men een' Flankeur, in woede, op den vijand aanleggen, om den dood zijns Kapiteins te wreken; men schuwt deszelfs bajonet, als buiten het stuk uitkomende. De Kolonel WESTENBERG, die zich op een gevaarlijk punt bevindt, schijnt daarvan aanwijzing te doen. — Het ruifchende graanveld schijnt in beweging, ten levert, met eene beslijkte trom, het heerlijkst voorwerp van natuur, kunst en waarheid op.

(d) Men vindt op het Kunsttafereel, als het hoofdonderwerp, het uitstekend schoon getroffen portret van den Kroonprins te paard; nabij Hoogstendzelven den Adjutant AMPT, — ziet den Luitenant Generaal PERPONCHER, sprekende met den Adjutant DUCAYLAR, achter den Kapitein STEVENAAR; ook staat de Kolonel GRUNENBOSCH, voor het regiment Jagers, No. 27. en in het eerste gelid, de Luitenants COLSON en VAN HEERDT; de Generaal CONSTANT REBECQUE, heeft aan zijne rechterzijde de Adjudanten VAN HOOFF, en aan zijne linkerzijde CROQUEMBOURG en WAUTHIER; — de Kolonel WESTENBERG en de Adjutant Graaf VAN STIRUM en VAN HEERDT, zijn onder de vechtenden zeer kennelijk.